

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра економіки та публічного управління (№ 601)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Гарант освітньої програми

 Олександр ПОПОВ
(підпис) (ім'я та прізвище)
«29» серпня 2025 р.

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Потенціал і розвиток підприємства

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 051 Економіка
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Економіка підприємства
(найменування освітньої програми)

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2025

Харків – 2025 р.

Розробник: доц. кафедри 601, доц., к.е.н. Олександр ПОПОВ
(посада, науковий ступінь і вчене звання, ім'я та прізвище)

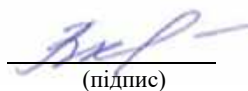

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри економіки та публічного управління (№ 601)

Протокол № 1 від «29» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри
д-р. наук з держ. упр., проф.
(науковий ступінь та вчене звання)

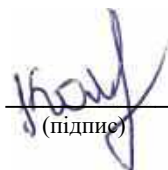

(підпис)

Вероніка КОВАЛЬЧУК
(ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

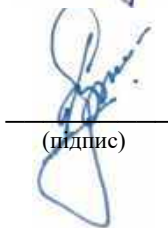
4 курс, група 641е

(підпис)

Тетяна КОЛОСОВСЬКА
(ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

4 курс, група 641е

(підпис)

Володимир СУТУЛА
(ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

1. Загальна інформація про викладача

ПІБ: Попов Олександр Сергійович

Посада: доцент кафедри економіки та публічного управління (№ 601)

Науковий ступінь: канд. екон. наук

Вчене звання: доцент

Перелік дисциплін, які викладає:

- *Розвиток економічного світогляду*
 - *Політична економія*
 - *Управління економічним розвитком і інноваціями*
 - *Економіка сучасного підприємства*
-

Напрями наукових досліджень:

моделі і показники прогнозування ймовірності банкрутства підприємств, узагальнюючі показники економічної ефективності діяльності підприємств

Контактна інформація: o.popov@khai.edu

2. Опис навчальної дисципліни

Форма здобуття освіти	<i>Денна, заочна</i>
Семестр	1
Мова викладання	Українська
Тип дисципліни	<i>Обов'язкова</i>
Обсяг дисципліни: кредити ЄКТС/ кількість годин	<i>денна</i> : 4 кредитів ЄКТС / 120 годин (48 аудиторних, з яких: лекції – 24, практичні – 24; СРЗ – 72); <i>заочна</i> : 4 кредитів ЄКТС / 120 годин (6 аудиторних, з яких: лекції – 2, практичні – 4; СРЗ – 114)
Види навчальної діяльності	Лекції, практичні заняття, здавання модульних контрольних робіт, здавання індивідуальної роботи (РР), самостійна робота
Види контролю	Поточний контроль, модульний контроль, семестровий контроль – іспит
Пререквізити	<i>Стратегія підприємства (Курсова робота)</i>
Кореквізити	<i>Кваліфікаційна робота бакалавра</i>
Постреквізити	–

3. Мета та завдання навчальної дисципліни, переліки компетентностей та очікуваних результатів навчання

Мета – формування цілісного системного уявлення про сутність, структуру, класифікацію та закономірності формування і розвитку потенціалу підприємства, опанування методами його оцінювання та управління в умовах ринкової економіки, набуття навичок аналізу й оптимізації використання ресурсів для забезпечення конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості та сталого розвитку підприємств з урахуванням впливу внутрішніх і зовнішніх факторів.

Завдання:

- засвоїти сутність, структуру, класифікацію та еволюцію поняття потенціалу підприємства, його роль у забезпеченні конкурентоспроможності та розвитку;
- навчитися оцінювати, аналізувати та моделювати потенціал підприємства за допомогою сучасних методів і інструментів;
- здобути вміння приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо формування, використання та розвитку потенціалу підприємства в умовах ринкової економіки.

Компетентності, які набуваються:

Інтегральна компетентність:

Здатність визначати та розв'язувати складні економічні задачі і проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері економіки або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій в умовах невизначеності.

Загальні компетентності (ЗК)

Після закінчення цієї програми здобувач освіти буде здатен:

- приймати обґрунтовані рішення.

Фахові компетентності

Після закінчення цієї програми здобувач освіти буде здатен:

- виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.
- аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.
- обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.
- самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.
- проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

- поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Програмні результати навчання:

- Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.

- Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки,

- Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

- Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

- Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

- Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

- Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

- Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

- Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

- Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

- Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

- Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

- Оволодіти навичками усної та письмової професійної комунікації державною та іноземною мовами.

- Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

- Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.

- Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

- Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.

4. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Змістовний модуль 1.

Тема 1. Сутнісна характеристика потенціалу підприємства

Анотація: Поняття прибутку з точки зору економічних і бухгалтерських реалій. Чому фірма бажає максимізувати прибуток. Положення, при яких можливе досягнення такого становища. Рівність граничного доходу і граничних витрат. Економічні рішення фірми з урахуванням реалій ринку (досконала конкуренція, конкуренція диференційованих продуктів, олігополія, монополія, ринки, де панують споживачі (монопсонія і олігопсонія)). Облік еластичності і нееластичності (сила зв'язку попиту і пропозиції).

Тема лекційного заняття: Сутнісна характеристика потенціалу підприємства.

Тема практичного заняття: Сутнісна характеристика потенціалу підприємства.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 2. Структура і графоаналітична модель потенціалу підприємства

Анотація: Класифікація видів потенціалу підприємства. Управління потенціалом підприємства. Графоаналітична модель потенціалу підприємства.

Тема лекційного заняття: Структура і графоаналітична модель потенціалу підприємства.

Тема практичного заняття: Структура і графоаналітична модель потенціалу підприємства.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 3. Формування потенціалу підприємства

Анотація: Властивості потенціалу підприємства, загальна модель його формування. Фактори формування й розвитку потенціалу підприємства. Сучасні тенденції формування потенціалу підприємства.

Тема лекційного заняття: Формування потенціалу підприємства.

Тема практичного заняття: Формування потенціалу підприємства.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 4. Формування виробничого потенціалу підприємства

Анотація: Суть виробничого потенціалу підприємства. Потужність виробничого потенціалу підприємства. Оцінювання виробничого потенціалу підприємства.

Тема лекційного заняття: Формування виробничого потенціалу підприємства.

Тема практичного заняття: Формування виробничого потенціалу підприємства.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 5. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства

Анотація: Фактори формування конкурентоспроможності потенціалу підприємства. Конкурентні стратегії розвитку підприємства. Методи оцінювання конкурентоспроможності потенціалу підприємства.

Тема лекційного заняття: Конкурентоспроможність потенціалу підприємства.

Тема практичного заняття: Конкурентоспроможність потенціалу підприємства.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 6. Теоретичні основи оцінювання потенціалу підприємства

Анотація: Оцінювання потенціалу підприємства: основні цілі й сфери застосування. Вартісний підхід до оцінювання потенціалу підприємства. Принципи оцінювання потенціалу підприємства. Правові основи оцінювання вартості потенціалу підприємства.

Тема лекційного заняття: Теоретичні основи оцінювання потенціалу підприємства.

Тема практичного заняття: Теоретичні основи оцінювання потенціалу підприємства.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 7. Методичні підходи до оцінювання потенціалу підприємства

Анотація: Методи оцінювання вартості потенціалу підприємства. Затратний підхід до оцінювання вартості потенціалу підприємства. Результативний підхід до оцінювання вартості потенціалу підприємства. Порівняльний підхід до оцінювання вартості потенціалу підприємства.

Тема лекційного заняття: Методичні підходи до оцінювання потенціалу підприємства.

Тема практичного заняття: Методичні підходи до оцінювання потенціалу підприємства.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Модульний контроль 1

Змістовний модуль 2.

Тема 8. Оцінювання вартості нерухомості

Анотація: Оцінювання вартості нерухомого майна. Методичні підходи до оцінювання вартості земельних ділянок. Оцінювання вартості будівель і споруд. Економічне й грошове оцінювання земельних ділянок.

Тема лекційного заняття: Оцінювання вартості нерухомості.

Тема практичного заняття: Оцінювання вартості нерухомості.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 9. Оцінювання вартості машин та обладнання

Анотація: Особливості оцінювання машин та обладнання. Класифікація й ідентифікація машин та обладнання. Методичні особливості оцінювання машин та обладнання.

Тема лекційного заняття: Оцінювання вартості машин та обладнання.

Тема практичного заняття: Оцінювання вартості машин та обладнання.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 10. Нематеріальні активи і методи їх оцінювання

Анотація: Суть і класифікація нематеріальних активів підприємства. Методологія оцінювання нематеріальних активів підприємства.

Тема лекційного заняття: Нематеріальні активи і методи їх оцінювання.

Тема практичного заняття: Нематеріальні активи і методи їх оцінювання.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 11. Оцінювання потенціалу трудових ресурсів підприємства

Анотація: Ринок праці і його відмінні характеристики. Роль і значення трудового потенціалу в економічних відносинах. Методики оцінювання трудового потенціалу підприємства.

Тема лекційного заняття: Оцінювання потенціалу трудових ресурсів підприємства.

Тема практичного заняття: Оцінювання потенціалу трудових ресурсів підприємства.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 12. Оцінювання вартості бізнесу

Анотація: Особливості методів оцінювання вартості бізнесу. Методи витратного підходу до оцінювання вартості бізнесу. Методи результатного

підходу до оцінювання вартості бізнесу. Методи порівняльного підходу до оцінювання вартості бізнесу.

Тема лекційного заняття: Оцінювання вартості бізнесу.

Тема практичного заняття: Оцінювання вартості бізнесу.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 13. Розвиток підприємства: зміст, сучасні концепції та передумови

Анотація: Суть розвитку підприємства. Види розвитку підприємства. Методичні підходи до управління розвитком підприємств.

Тема лекційного заняття: Розвиток підприємства: зміст, сучасні концепції та передумови.

Тема практичного заняття: Розвиток підприємства: зміст, сучасні концепції та передумови.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Модульний контроль 2

Індивідуальне завдання

5. Індивідуальні завдання

Написання розрахункової роботи за затвердженою лектором тематикою.

6. Методи навчання

Словесні, наочні, практичні; пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, частково-пошукові; перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок, усного викладу знань, закріплення навчального матеріалу, самостійної роботи з осмислення й засвоєння нового матеріалу.

7. Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування й розв'язання практичних завдань), модульний контроль (тестування за розділами курсу), підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Таблиця 8.1 – Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на практичних заняттях	0...5	3	0...15
Модульний контроль	0...25	1	0...25
Змістовний модуль 2			
Робота на практичних заняттях	0...5	3	0...15
Модульний контроль	0...25	1	0...25
Виконання і захист КР	0...20	1	0...20
Усього за семестр			0...100

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови здобувача від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту. Під час складання семестрового іспиту здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту складається з 20 тестових питань закритого типу, за кожну правильну відповідь здобувач отримує 5 балів (сума – 100 балів).

Таблиця 8.2 – Шкали оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційний залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Критерії оцінювання роботи здобувача освіти протягом семестру:

Задовільно (60-74) – мати мінімум знань і умінь для забезпечення програмних результатів навчання. Відпрацювати та захистити достатню для отримання відповідного балу практичних робіт. Здати індивідуальну роботу за затвердженою лектором тематикою.

Добре (75-89) – знати основні теми дисципліни. Достатньо знати основні категорії та методи дослідження управління потенціалом і розвитком підприємства. Відпрацювати та захистити всі практичні роботи. Здати індивідуальну роботу за затвердженою лектором тематикою.

Відмінно (90-100) – мати знання, що дозволять самостійно, вільно та обґрунтовано відповідати на будь які питання щодо теорії та практики управління потенціалом і розвитком підприємства. Здати індивідуальну роботу за затвердженою лектором тематикою. Відпрацювати та захистити всі практичні роботи.

9. Політика навчального курсу

Відвідування занять. Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач, або використовується процедура, визначена у Положенні про академічну доброчесність.

Дотримання вимог академічної доброчесності. Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі освіти мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності, передбачених Положенням про академічну доброчесність Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>). Очікується, що роботи здобувачів освіти будуть їх оригінальними дослідженнями або міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів освіти становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування викладачем незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються Кодексом етичної поведінки в Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/ustanovchi-dokumenti/kodeks-etichnoi-povedinki/>).

10. Методичне забезпечення

1. Управління економічним розвитком [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. С. Попов. – Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», 2024. – 89 с.

2. Економіка підприємства : навч. посіб. / О. С. Попов, В. В. Лебедченко, З. В. Каменева, С. В. Косенко ; М-во освіти і науки України, Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харк. авіац. ін-т". – Х. – Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харк. авіац. ін-т", 2013. – 176 с.

3. Економіка і організація інноваційної діяльності підприємства : навч. посіб. / Д. Д. Узун, Ю. О. Узун ; М-во освіти і науки України, Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т". – Харків. – Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т", 2010. – 123 с.

4. Посилання на курс у системі дистанційного навчання Ментор: <https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=121>

11. Рекомендована література

Базова

1. Економіка підприємства : навч. посіб. / Є. М. Ігнатова, О. С. Попов, І. В. Беднов ; М-во освіти і науки України, Харк. ін-т упр. – Х. – Слово, 2014. – 292 с.
2. Інноваційний розвиток підприємства : підручник / за заг. ред. П. П. Микитюка. – Тернопіль : Західноукраїнський національний університет, 2023. – 320 с.
3. Моделі та методи стратегічного управління розвитком підприємства : монографія / В. В. Москаленко, М. Д. Годлевський. – Харків : Видавництво «Точка», 2018. – 208 с.
4. Менеджмент інвестиційної діяльності : підручник / М. П. Бутко, І. М. Бутко, М. Ю. Дітковська та ін. ; за заг. ред. М. П. Бутка. – Київ : Центр учбової літератури, 2021. – 480 с.

Допоміжна

1. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. Л. Л. Ковальської, І. В. Кривов'язюка. – Київ : Кондор-Видавництво, 2020. – 700 с.
2. Економіка підприємства : підручник / І. М. Бойчик. – Київ : Кондор-Видавництво, 2016. – 378 с.
3. Стратегічне управління : навч. посіб. / В. О. Могилко, І. А. Дмитрієв, Р. В. Сагайдак-Нікітюк, І. Ю. Шевченко, О. А. Яценко. – Харків : ХНАДУ, 2016. – 252 с.
4. Антикризове управління підприємством : навчальний посібник / С. Ф. Смерічевський, І. В. Кривов'язюк. – Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. – 396 с.
5. Конкурентоспроможність бізнесу (підприємства) : навч. посіб. у питаннях і відповідях / Л. С. Шевченко. – Харків : Право, 2022. – 312 с.
6. Стратегічний менеджмент : підручник / О. М. Сумець. – Харків : ХНУВС, 2021. – 208 с.
7. Економічна діагностика : підручник / В. Л. Дикань, І. В. Токмакова, В. О. Овчиннікова та ін. – Харків : УкрДУЗТ, 2022. – 284 с.

11. Інформаційні ресурси

1. Електронний ресурс: Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Електронний ресурс: Єдиний інформаційний масив даних про емітентів цінних паперів <https://www.smida.gov.ua/>
3. Електронний ресурс: Науково-технічна бібліотека ХАІ <https://library.khai.edu/>
4. Електронний ресурс: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua>
5. Електронний ресурс: Національний банк України <https://www.bank.gov.ua>

6. Електронний ресурс: Звітність українських підприємств
<https://zvitnist.com/>